

PUSTA OSTRVA SREĆE

Kada bolje razmislim, to su bili sve sami znakovi pokraj puta. Nevidljivi znakovi koji se tek sada pojavljuju kao putokazi, kada sam shvatio da sam se obreo na drumu koji vodi ka teritoriji van svih teritorija, mestu van ostalih mesta, području i zoni isključenja iz teorije i prakse ljudskog društva, prostoru u kome nestaje istorija i politička teorija. Rečju, da sam se obreo na drumu koji vodi ka pustim ostrvima.

Koliko dugo traje taj poriv, ta strast ka mestu sistemski postavljenom van sveta, ne mogu reći sve dok traje ta buka kulture u glavi i mešaju se glasovi, oni prošli, tuđi sa sadašnjim i naslućivanim. Da li je ta istorija znakovlja moja ili negde načuta, moderna ili postmoderna, prava ili tek tlapnja, ne znam i nije važno. Ostrva su mesta van sveta, zato su i van svih relacija svakodnevice.

Listam nasumični brevijar znakova, putokaza, nago-veštaja, insinucija.

Dnevni list „Politika“ na dan 31. jula 1932. godine prenosi iz „Dejli Ekspresa“ vest o „najsrećnijem čoveku na svetu“, škotskom farmeru Ruselu, koji živi sam na ostrvcetu Mingalej, stotinu milja udaljenom od Škotske. Pošto Ruselovo ostrvo nema stanovnika ni blagodeti civilizacije, to na njemu nema ni izbora, ni ratova, ni saobraćajnih nesreća, ni kriminala. Rusel sam sebi zgotovljava jelo, sam sebi kroji odela i čita samo jednu knjigu, *Sveto pismo*, iz koga pročita nekoliko strana svako večer pred spavanje. On ima samo jednu bojazan: da ga se ne sete političari prilikom idućih izbora.

Vremenski planovi se komešaju, ta neobična ne-mesta i samo vreme pretvara u van-vreme, temporalnu dimenziju koja se posuvračuje. Slobodan Šijan u jednom ovogodišnjem intervjuu, na pitanje novinara: „Za čim najviše žalite?“, odgovara: „Za pustim ostrvom“. Nedavni gost Srbije, japanski pisac Nacuki Ikezava kaže da ljudi koji pate od islomanije, opsednutosti ostrvima, srećni su jedino kad žive sami na ostrvu. Turski režiser Nuri Bilge Džejlan govori o sebi kao vlastitom ostrvu. Od početka sam kao ostrvo, sam radim sve svoje filmove, kaže on.

U potrazi za ostrvima koja bi ispunila plemenite i stroge zahteve heterotopijskog i eksteritorijalnog duha, pogled pada na ostrvo Sveti Marko kod Tivta, ali se istovremeno zgrožen i udaljava, ne samo zbog cene od 16,75 miliona evra i sudskog spora starih i novih vlasnika, već i zbog visokog turizma koji se, umesto naturalizma, namenjuje ovom ostrvu. Pogled se zatim premešta tek nešto severozapadnije, među hiljadu ostrva u Jadranu. Hrvatska je objavila oglas o prodaji preko 20 ostrva, ostrvskih poseda i kuća unutar i izvan Nacionalnog parka Kornati.

Pažnju privlači jedno ostrvo koje je trenutno na prodaji. To je ostrvo Dakša, koje se nalazi svega 500 metara od predivnog Dubrovnika. Samo jedno od hiljadu ostrva u Jadranskom

moru, prekriveno je borovom šumom i ima mediteransku klimu. Na njemu se nalazi kuća od 250 kvadrata, kućica i dok za čamce, pa čak i ostaci starog manastira. Ostrvo trenutno nema zvaničnu cenu, ali ponude se mogu poslati i-mejlom ili preko Bloga.

Dug je put do kuće i sumnje su moćan neprijatelj na njemu. Nismo sigurni. Zatim se pogled usmerava na jug, ka još jednoj „zemlji hiljadu ostrva“. Od 227 naseljenih, 78 ima više od stotinu stanovnika, ali mi u Grčkoj tražimo

ona druga, nenaseljena. Pronalazimo ih, mirna i tiha, divlja i tajanstvena, sve što o njima za sada znamo su njihova imena, Sv. Athanasios, Rinia, Ligia, Diapori... I još iseći iz fotografskih memorija, iseći teritorija koje iščekuju prve stanovnike.

Ostrvo, ono pusto, van je geopolitičke konkretnosti koja govori „misli globalno, a deluje lokalno“. Takva pomodnost je dobra za svet u kome pusto a naseljeno ostrvo više nije teritorija već granica, pa je poetika, etika, estetika, noetika, ontologija i tehnologija življenja na pustom ostrvu zabeležena na nekom ekskluzivnom, racionalnosti nedostupnom mestu. Diskurzivno propitivanje, šta je to?

Na ceni su samo čvrste činjenice. O njima moramo razmišljati, u čvrstim, dobrim tekstovima mnogo se toga o ostrvologiji, veštinama življenja na pustom ostrvu, može pročitati i naučiti, o tihoj sreći koja nadolazi kada se udaljimo od Istorije, od njenog *dondelilovskog* udara na život, sreći o kojoj se tek *tamo i tada* može maštati i za njom čeznuti. Ali, na putnicima je da se drže tvrdog puta.

A te činjenice govore o svakodnevicu života na pustom ostrvu. Najpre, potrebna je energija iz obnovljivih izvora, a to su, naravno, vetar i sunce. Korišćenje energije vetra pod parolom „sve staro je uvek novo“ započelo je u delti Nila 5000 godina pre naše ere, a danas je energija iz vetra izuzetno prosperitetna i uskoro rentabilna oblast energetike. Moderne, male elektrane na vetar su rentabilne i zbog malog broja pokretnih delova i traju više desetina godina. Jedini problem može da bude njihova buka, ako je ostrvo malo, a vlasnik odlučio da napusti prenaseljeni, bučni svet ljudi. I još: vetra može i da ne bude. U tom slučaju, energetska samostalnost usamljenog privatnog ostrva može da se obezbedi večnim izvorom, sunčevom svetlošću.

U grozničavoj potrazi za ne-fosilnim gorivom, čovek se okrenuo i sunčevoj energiji, trajnom i preobilnom izvoru. Sistemi solarnih kolektora postaju sve manji, kompaktniji i efikasniji, pristupačni po sve nižim cenama. A ono što važi za energiju, podjednako važi i za vodu na pustom ostrvu. Količina vode potrebna čovekovom telu je najmanje 3% telesne težine na dan. Na prvi pogled, na malim, pustim ostrvima odzvanja stari mornarski lament: „Voda, voda posvuda, a nijedna kap za piće“.

Prvo i osnovno rešenje je kišnica i sistem sakupljanja i njenog čuvanja u rezervoarima. Česta pojava je da se tokovi pitke vode nalaze na malim dubinama ispod ostrva, dostupni za bušenje i bunare. Ovakvi sistemi podrazumevaju kombinaciju pet osnovnih sistema obezbeđenja čiste i pitke vode: dezinfekciju, filtraciju, reciklažu, destilaciju i jonizaciju. Pojedinačno ovi metodi neće obezbediti dobru vodu. Tako, ugljenični filteri nisu efikasni protiv teških metala, fluorida, hloroforma ili mikrobakterijske kontaminacije. Skuplji, ali na

duže staze isplativiji način je desalinizacija, a uređaji za pretvaranje morske u slatku vodu postaju sve efikasniji i dostupniji na tržištu.

Sa energijom i vodom već imate sve što je potrebno za kuću. Firma „Sears, Roebuck & Company“ još 1908. započela je proizvodnju montažnih kuća za ostrvsko življenje. Te kućice su bile jednolike, kutijaste, malih soba, neinspirativne i sa nulom elegancije. Novi materijali i novi stilovi gradnje tokom 20. veka doveli su do mnogobrojnih modela kuća, zasnovanih podjednako na mogućnostima i ekonomičnosti gradnje kao i na buđenju kreativnog graditeljskog impulsa u vlasniku ostrvske kuće.

Dakle, pusto, privatno ostrvo je nešto što ćemo nazvati „nova stvarnost koja čini snove ostvarivim“. Izazov življenja na pustom ostrvu nije samo u njegovoj ceni već pre svega u omogućavanju pristojnog života, dostojnog onoga koji je napustio svet profanog konformizma.

Ali zar ne pada u oči jedan nepovratni, dragoceni i esencijalni proces kroz koji mora da prođe svaki novi žitelj pustih ostrva, proces promene civilizacijske paradigme paralelan sa globalnim zahtevima koji se postavljaju pred zamorenu i zabludelu civilizaciju. Skori nestanak rezervi prljavih fosilnih goriva traži nove, čiste i obnovljive energetske izvore, zagađenje slatkih, pitkih voda i prekobrojnost neracionalnog čovečanstva zahteva nova rešenja za obezbeđenje ove životno neophodne tekućine bez boje, mirisa i ukusa, gradnja kuća i zgrada zahteva nove ekološke i energetske standarde, neraskidivo vezane za lokalna sta-

ništa i njihovo prirodno zdravlje, svi tehnološki pomoci u digitalnim komunikacijama su već razdvojili pojedinačno ljudsko telo od onog drugog, ujedno ih spajajući u novoj virtualnoj zemlji mimo fizičke planete.

Život i iskušenja na pustim ostrvima su jedini put kojim Pojedinaac i Čovečanstvo treba da krenu.

Ostrva mogu biti sve ono što želimo.